

NOTA

CANBERRA 1991: VII ASSEMBLEA DEL CONSELL MUNDIAL DE LES ESGLÉSIES

Del 7 al 20 de febrer de 1991 se celebrà a Canberra (Austràlia) la VII Assemblea del Consell Mundial de les Esglésies (CME). Les àmplies instal·lacions de la Universitat Nacional d'Austràlia i del Centre Nacional de Convencions acolliren les tres mil persones que de manera permanent han seguit aquest esdeveniment ecumènic. Segons les estadístiques oficials, 826 delegats dels 946 elegits estigueren presents a l'Assemblea, en representació de les 327 esglésies i comunitats que en formen part. D'entre ells, el 35% eren dones i el 65% homes; l'11% joves de menys de 27 anys i el 46% laics. A més dels delegats, estigueren presents 894 persones (invitats, consellers, observadors delegats, observadors, funcionaris), 1.300 visitadors permanents, 500 visitadors diaris i 500 periodistes. És a dir, un total d'unes 4.000 persones cada dia. De l'Estat espanyol hi foren presents quatre persones: el Pastor Daniel Vidal, delegat de l'Església Evangèlica Espanyola, D. Julián García Hernando, president de la Comissió Episcopal de Relacions Interconfessionals, D. Javier Anso, Vice-president Nacional de Justícia i Pau, i Antoni Matabosch, professor de la Facultat de Teologia de Catalunya.

1. *Les Assemblees anteriors*

Les Assemblees del Consell són trobades generals i decisòries en les quals es fa un balanç acurat del camí recorregut des de l'Assemblea anterior i es decideixen les iniciatives i projectes futurs. El CME es fundà el 1948 a Amsterdam, després de gairebé trenta anys d'incubació, com una fraternitat d'Esglésies que cerquen la unitat cristiana. En aquests més de quatre decennis s'ha recorregut un llarg i positiu camí: s'ha passat de l'anatema al diàleg, del desconeixement a l'amistat i comprensió, de la dispersió a la col·laboració religiosa i social. Sens dubte que estem molt lluny dels primers moments d'entusiasme i curiositat, a vegades ingenus, i que això pot ser interpretat com a crisi de l'ecumenisme. Però la veritat és que en els darrers vint anys s'ha avançat més que en quatre segles d'enfrontaments. Des del Vaticà II, l'Església catòlica ha donat nova vitalitat a l'ecumenisme i, tot i que no forma part de manera oficial del CME, hi col·labora molt estretament a diversos nivells.

A *Amsterdam* (1948) més d'un centenar d'Esglésies decidiren iniciar juntes el camí de la recerca ecumènica i crearen el CME, com una comunitat que proclamen a un mateix Se-

nyor; s'iniciaren tot un seguit d'estudis encaminats a un major coneixement mutu (és el moment de l'eclesiologia comparada). A *Evanston* (1954) decidiren continuar juntes malgrat les dificultats. *Nova Delhi* (1961) fou el lloc on es donà un definitiu enfortiment al Consell amb l'entrada massiva de la resta d'Esglésies ortodoxes i de moltes Esglésies del Tercer Món; tot plegat creà una gran eufòria. *Upsala* (1968) visqué l'ebullició de les crisis i de l'optimisme revolucionari del moment, però sabé aprofundir la dimensió «catòlica» de l'Església. *Nairobi* (1975) fou una Assemblea de maduresa i es cercà la dimensió conciliar i sinodal a tots els nivells eclesials; les tensions inicials acabaren en un equilibri notable. *Vancouver* (1983) es caracteritzà per l'ambient de pregària i per la recerca de la globalitat i de la complementarietat, és a dir, tingué molt en compte la necessitat de creure i de viure el missatge cristià en la seva integritat i sense deixar escapar molts elements complementaris que es troben escampats entre les comunitats cristianes; un exemple clar foren els acords ecumènics sobre «Baptisme, Eucaristia i Ministeri», que produí un gran impacte a l'Assemblea, i l'anomenada «Litúrgia de Lima»¹.

Entre Vancouver i Canberra, el Consell ha treballat intensament. Els acords ecumènics foren enviats a totes les Esglésies i es reberen 186 respostes oficials, publicades en sis gruixuts volums. La sisena Assemblea proposà també que es busqués una més gran unitat entre la doctrina i el compromís, entre el que s'ha de creure i el que s'ha de fer i decidí treballar en un estudi sobre la «Unitat de l'Església i la transformació de la comunitat humana». Promogué també un interessant programa sobre «Justícia, Pau i Integritat de la Creació» (JPIC), que ha desencadenat un seguit de trobades i reflexions a tot el món, especialment a Europa (Basilea 1989) i Seül (1990). «Fe i Constitució» treballà també en un projecte anomenat «Vers una expressió de la fe apostòlica en el món d'avui».

La VII Assemblea de Canberra s'ha trobat enfrontada a nous problemes i noves situacions. A Vancouver es va resar i reflexionar en un context mundial relativament tranquil. Des d'aleshores, en només tres anys, el món ha donat dos girs imprevistos: l'un, cap a l'esperança: la perestroika, la caiguda del socialisme real, l'alliberament de mitja Europa, l'eufòria econòmica; l'altre, cap a l'angoixa, la tensió i la guerra: la crisi interna a l'URSS, la repressió estudiantil a la Xina, la guerra del golf Pèrsic. A Canberra s'havien de tenir en compte els nous factors que s'han introduït en el camp més estrictament ecumènic. Per exemple, l'enorme expansió del Consell, que des de la seva fundació ha doblat els membres; fa quaranta anys el CME era l'únic organisme ecumènic i, en canvi, ara existeixen tota mena de Consells, etc.; a més s'han reforçat molt les Confessions Cristianes Universals (anglicans, reformats, etc.); també es nota en certs ambients un minvament de les esperances ecumèniques primigènies. Tot plegat feia preveure una Assemblea intensa².

1. Cf. les cròniques de les tres darreres Assemblees d'Antoni MATABOSCH, *Upsala 1968: IV Asamblea del Consejo Mundial de las Iglesias*, dins *Analecta Sacra Tarraconensia* 41 (1969) 155-165; Íd., *Nairobi 1975: V Asamblea del Consejo Ecuménico de las Iglesias*, dins *Revista Catalana de Teologia* II (1976) 535-543; Íd., *El compromiso de las Iglesias por la liberación humana y la unidad de los cristianos. Problemas y desafíos ante la V Asamblea del Consejo Ecuménico en Nairobi*, dins *Diálogo Ecuménico* 10 (1975) 415-460; Íd., *Liberación humana y unión de las Iglesias. El Consejo Ecuménico entre Upsala y Nairobi (1968-1975)*, Madrid, Cristiandad, 1975; Íd., *Jesucristo libera y une. V Asamblea del C.E.I. (Nairobi). Un ecumenismo para hoy*, dins *Diálogo Ecuménico* 11 (1976) 385-441; Íd., *Bulletí bibliogràfic. Publicacions del Consell Ecumènic de les Esglésies en relació a la seva Sisena Assemblea (Vancouver, Canadà. Juliol-Agost 1983)*, dins *Revista Catalana de Teologia* VII (1982) 443-460; Íd., *L'Assemblea de Vancouver. Present i futur de l'ecumenisme*, dins *Revista Catalana de Teologia* VIII (1983) 457-473; Íd., *El ecumenismo entre la unidad en la fe y el compromiso social. A propósito de la VI Asamblea del CEI en Vancouver (24 julio-10 agosto 1983)*, dins *Diálogo Ecuménico* 19 (1984) 81-94.

2. Heus aquí alguns dels materials publicats pel CME com a preparació de l'Assemblea: Marlin van

2. Els documents finals

La trobada es desenvolupà amb actes a diversos nivells. Tres vegades cada dia es feien pregàries, especialment al matí abans d'iniciar el treball, i alguns cultes extraordinaris en moments assenyalats, per exemple les celebracions d'obertura i clausura, la «Litúrgia de Lima», una llarga i vital celebració preparada pels negres africans i americans i una vigília per la pau. Un segon nivell d'activitats foren les presentacions públiques dels temes i problemes ecumènics. Es presentaren el tema i els subtemes de l'Assemblea, com també alguns problemes que es consideraren especialment importants, com és ara els aborígens australians i les dones en l'Església i en el món. Tècnicament foren molt bons; pel que fa als continguts, la majoria pecaren de superficialitat.

Gran part del temps es dedicà al treball en quatre grups que amb freqüència es subdividien en vuit o deu més. D'aquesta manera el tema general, «Vine, Esperit Sant, renova tota la creació», fou aplicat a quatre grans temàtiques considerades bàsiques pel Consell Mundial en el moment present. Els quatre documents finals són bastant bons, tot i que les discussions en el si dels grups foren, en general, més aviat superficials. A continuació resumim els quatre documents.

1. «*Donador de vida - guarda la teva creació*». Aquest primer document és dedicat a l'ecologia, un dels temes centrals de Canberra. El programa sobre «Justícia, Pau i integritat de la creació» fou apreciat molt positivament pels delegats, tot i que a Seül no es pogué arribar a gaires conclusions. Està dividit en tres parts. La primera, «La teologia de la creació, desafiament del nostre temps», planteja la urgència del problema i fa una crida a fi que reconeguem el caràcter de la crisi que sofrim. «Ens trobem, diu, amb dos problemes principals: a) la crisi mundial de la justícia social i b) la crisi global ecològica i ambiental (...) I hem de dir, amb tota l'energia de què som capaços, que la justícia social per a totes les persones i la ecojustícia per a tota la creació no poden separar-se l'una de l'altra.» A continuació, aporta alguns principis bíblics de comprensió de la creació i insisteix en «les grans equivocacions teològiques del passat». Són molts els corrents de la tradició que han interpretat el «dominar» la creació (Gn 1,28) com carta blanca per a l'explotació, la transcendència de Déu com a absència d'aquest i la terra com a mer objecte de domini. I continua: «La imatge i semblança de Déu s'ha convertit indegudament en una arrogant i despiadada dominació, amb molt poc respecte envers la terra i envers els altres.» En una de les conclusions d'aquest apartat es recomana que s'iniciï «un projecte important, l'essència del qual

ELDEREN, *Introducing the World Council of Churches*, Geneva, WCC Publications, 1990; Thomas F. BEST (ed.), *De Vancouver a Canberra 1983-1990. Informe del Comité Central para la Séptima Asamblea del Consejo Mundial de Iglesias*, Ginebra, WCC Publications, 1990; *Baptisme, Eucharist and Ministry 1982-1990. Report on the Process and Responses* (Faith and Order Paper No. 149), Geneva, WCC Publications, 1990; *Faith and Order 1985-1989. The Commission Meeting at Budapest 1989* (Faith and Order Paper No. 148), Geneva, WCC Publications, 1990; *Joint Working Group between the Roman Catholic Church and the World Council of Churches. Sixth Report*, Geneva-Rome, WCC Publications, 1990; Krister STENDAHL, *Energy for Life. Reflections on the Theme «Come, Holy Spirit-Renew the Whole Creation»*, Geneva, WCC Publications, 1990; *Al viento de su Espíritu. Reflexiones sobre el Tema de Canberra* (textos seleccionados por Emilio Castro), Ginebra, WCC Publications, 1990; *Ven Espíritu Santo renueva toda la creación. Seis estudios bíblicos. Sobre el tema de la Séptima Asamblea del Consejo Mundial de Iglesias*, Buenos Aires, Ediciones La Aurora, 1990; *Que el Espíritu hable a las iglesias. Guía para el estudio del tema y de las cuestiones. Consejo Mundial de Iglesias. Séptima Asamblea 1991*, Ginebra, WCC Publications, 1990; *Documentación preparatoria para los trabajos de las Secciones. Tema, subtemas y cuestiones. Consejo Mundial de Iglesias. Séptima Asamblea 1991*, Ginebra, WCC Publications, 1990.

seria un estudi mundial sobre la nostra concepció de la creació i dels seus fonaments bíblics».

La segona part porta per títol «Vers una ètica de l'economia i de l'ecologia». Es recomana posar al dia les institucions jueves del Sàbat, de l'Any Sabàtic i de l'Any del Jubileu, amb tot el que comportava de reconciliació i de restauració social i material. Indica els obstacles majors per a la comprensió de la visió bíblica de la plenitud de la creació, entre els quals hi ha «les ideologies que separen el subjecte de l'objecte, la ment de la matèria, la naturalesa de la cultura». El segon obstacle és «la divisió del món en països industrialitzats i no industrialitzats»; el tercer, «el possible ús indegut de la biotecnologia»; el quart, la por al canvi. A continuació s'estableixen unes estratègies: autocapacitació a nivell local; reforma de l'Ordre Econòmic Internacional; repensar l'economia; Nacions Unides i Drets Humans; democràcia i bon govern; conscienciació, educació i espiritualitat. La tercera part, «L'Església en la concertació d'un pacte en defensa de la vida de tota la creació», és una exhortació a les comunitats cristianes de tot el món a fi que afavoreixin una reflexió profunda que possibiliti un canvi ecològic.

2. «*Esperit de veritat, allibera'ns.*» Es volia tractar aquí la dimensió de compromís social dels cristians. En la curta introducció teològica s'afirma la llibertat que s'obté per la veritat. La frase central diu: «La llibertat que rebem com a do de l'Esperit és una paraula personal, que ens allibera del poder del pecat, de la mort i del mal. Però la llibertat és més que una paraula personal; no és solament interior, individualista, "espiritual", o d'un altre món. És una llibertat que estem també cridats a experimentar en un sentit material, social i d'aquest món. Nosaltres, que experimentem la llibertat de l'Esperit, som cridats a trencar les barres que impedeixen l'accés a la llibertat.» A continuació enumera sis grans qüestions d'avui: 1) El desafiament de ser lliures per a poder lluitar, és a dir, l'equilibri entre ser lliures i fer-se lliures. 2) El desafiament de desenvolupar un sistema sostenible de valors, a fi de superar les injustícies. 3) L'acció en favor de la justícia racial, un dels terribles pecats de la humanitat. En aquest punt s'afirma que «el 12 d'octubre de 1492 s'inicià a Amèrica cinc-cents anys de genocidi, opressió racial i destrucció ambiental. També és el punt de partida del delme de la població de l'Àfrica a través del comerç d'esclaus que formava part integrant de l'exploatació de la terra i dels recursos d'Amèrica. Aquest procés donà riquesa i poder a les nacions i esglésies europees i financà la colonització d'altres regions del món per part de les mateixes nacions i esglésies». 4) Comunicació per a l'alliberament, és a dir, canviar els mitjans de comunicació social d'instruments imperialistes a mitjà d'interrelació. 5) Acció en favor d'una pau duradora i una seguretat nacional. 6) Justícia per a la dona. En aquest apartat es fa una descripció de la situació de la dona en la societat i en l'Església i s'exhorta a les Esglésies del Consell a treballar per tal de superar les discriminacions en el marc del Decenni Ecumènic de Solidaritat de les Esglésies amb les Dones que s'inicià l'any 1988.

3. «*Esperit d'unitat, reconcilia el teu poble.*» Aquest tercer document tracta les qüestions estrictament teològiques o doctrinals de l'ecumenisme. En un primer apartat sobre la unitat es recomana un estudi ecumènic sobre la naturalesa i missió de l'Església, que tingui en compte especialment els problemes de la unitat i la diversitat (criteris, límits), Església i cultures, autoritat i Església catòlica romana. Es farà també un estudi sobre la «comunitat d'homes i de dones», amb especial accent en el tema de l'ordenació de les dones. A Canberra s'aprovà també una declaració sobre «La unitat de l'Església: do i vocació», que passà gairebé desapercebuda al conjunt dels delegats. El segon apartat sobre la missió fa una crida a evangelitzar de manera coordinada i posa la missió en relació amb les cultures del món.

El tercer gran apartat desenvolupa la idea del necessari diàleg amb pobles d'altres religions i ideologies. Finalment, en l'apartat quart, tracta el problema dels pentecostals i carismàtics i el diàleg que s'ha de mantenir amb ells.

4. «*Esperit Sant, transforma'ns i santifica'ns*», centrat especialment en el tema de l'espiritualitat. Desenvolupa una teologia de l'acció de l'Esperit en la vida del cristià i en el món. Dues recomanacions són especialment importants. La primera diu: «A mesura que les Esglésies es van apropant les unes a les altres en el pelegrinar ecumènic, reconeixen cada vegada més el lloc que ocupen l'estil de vida cristià, la disciplina espiritual, la santedat, una espiritualitat de la no-violència activa, l'oració personal i comú, el culte, l'art i les icones. En conseqüència, exhortem el Consell Mundial de les Esglésies a què explori les diverses formes i expressions d'espiritualitat ecumènica i a què consideri la celebració d'una consulta mundial sobre aquest tema.» La quarta: «A mesura que les esglésies elaboren un culte i una teologia que reflecteixi el seu context cultural, es plantegen qüestions pel que fa a la relació entre Església i cultura. Instem el Consell que elabori programes de recolzament a totes les esglésies membres que afrontin qüestions d'inculturació alhora que tracten de preservar la integritat de l'Evangelí.»

Heus ací un resum dels quatre documents aprovats pels delegats de les esglésies. Aquests textos són molt positius, però no reflecteixen la complexitat de l'assemblea de Canberra. Aquesta fou més confusa i indefinida del que aquests quatre documents poden fer pensar.

3. *Desafiaments i interrogants*

Sense posar en dubte la importància dels documents aprovats, el desenvolupament de l'Assemblea planteja una colla de desafiaments i interrogants que cal exposar i tenir en compte per tal de tenir una visió més completa del moment actual del Consell.

1) *El Consell Mundial està inquiet* sobre la situació ecumènica actual i sobre la tasca i el futur del mateix Consell. En els Comitès centrals de Moscou (1989) i Ginebra (1990) s'encarregà al Secretari General la tasca de fer una consulta a un petit grup d'experts sobre com ha de ser el Consell i com s'ha de relacionar amb les Esglésies membres i amb les altres³. La revista «*The Ecumenical Review*» ha publicat recentment setze opinions de qualificats ecumenistes sobre el Consell i el seu futur en resposta a una carta del secretari general preguntant sobre «què és i què ha de ser el Consell»⁴. El Dr. Emilio Castro indica quatre raons que el mouen a fer un re-planteig a fons: els canvis a l'Europa central i oriental; el canvi de centre de gravetat de la cristiandat del Nord cap al Sud; els nous problemes socials descoberts a través del programa «Justícia, Pau i integritat de la Creació»; i l'inici proper d'un nou mil·lenni que coincideix amb canvis d'escenaris ideològics i culturals. Una tercera dada que fa veure el replanteig del CME és que el divendres 15 de febrer tots els delegats a l'Assemblea reflexionaren i debateren el futur del Consell. En les pàgines que segueixen es plantegen una colla de desafiaments que responen a la mateixa inquietud sobre el present i el futur de l'instrument més privilegiat de l'ecumenisme.

2) *El progressiu i característic augment de les confessions membres del CME*, amb la incorporació de petites esglésies, algunes gairebé minúscules (com és ara l'Episcopal de Filipines, Luterana de Bolívia, Baptista de El Salvador, o Pentecostal lliure de Xile), implica un perill de dispersió. Cada Església o comunitat, cada participant, aporta els seus problemes, els seus interessos, de tal manera que una Assemblea és cada vegada més un fòrum on ressona tot el món. És molt positiu que l'ecumenisme no es limiti a qüestions d'experts

3. Resum de la trobada en Martin Van ELDEREN, *Towards a Common Understanding and Vision*, dins *The Ecumenical Review* 42 (1991) 138-145.

4. Amb el títol *A Dialogue of Dreams and Visions*, dins *The Ecumenical Review* 42 (1991) 1-137:

sense relació amb la vida; però hi ha el perill que si es vol incloure massa coses en una institució limitada, aquesta pugui explotar.

3) En molts moments, *l'Assemblea semblava una trobada, un esdeveniment, un «happening», una àgora, un mercat*, una cruïlla d'interessos, propostes i problemes de tota mena (aborígens, la dona, la guerra, Corea del Nord, l'avortament). Qui és capaç d'encarrilar temes tan diversos? És aquesta la finalitat d'una Assemblea del Consell? Tota aquesta problemàtica plural i en molts casos nova, obliga a preguntar-se quin ha de ser el camí cap a la unitat dels cristians i com el CME hi pot contribuir. El Consell no ha volgut ser mai un simple fòrum, un supermercat de creences, l'ONU dels cristians, un centre o lloc de recursos per als cristians. És i ha de continuar essent, sobretot, una fraternitat d'Esglésies que cerquen la unitat completa. I les Assemblees no són només una trobada de cristians, sinó d'Esglésies que volen la unitat orgànica.

4) Fa temps que els corrents catòlic i ortodox insisteixen en què cal aprofundir en *l'eclesiologia* i especialment en el significat eclesiològic del Consell Mundial d'Esglésies. Els ortodoxos diuen contínuament que l'obstacle principal per a la unió es troba en problemes eclesiològics (sagraments, especialment l'Eucaristia i el ministeri, etc.) i que cal afrontar-ho amb més força. En el projecte de treball del Grup Mixt entre Església Catòlica i Consell hi ha un apartat sobre «les dimensions ecumèniques del treball ecumènic».

5) S'ha repetit molt durant l'Assemblea l'expressió «*teologia inclusiva*» per a indicar la necessitat que alguns tenen d'una nova etapa de la reflexió teològica, en obert contrast amb la teologia tradicional i, en certa manera, per a anar més enllà de la teologia de l'Alliberament i de la teologia contextual. Se l'anomena «inclusiva» perquè vol assumir, incloure aspectes molt diversos: altres cultures, altres aportacions, altres maneres de pensar. El problema és que si la teologia es fa molt contextual i ho inclou gairebé tot, voldrà dir que la teologia, en lloc de crear unitat, el que farà és dispersar i que les Esglésies, en lloc de convergir, el que faran en realitat és separar-se entre elles cada vegada més. És a dir, si no hi ha uns criteris teològics i bíblics que determinin els límits de la unitat i de la diversitat, es pot arribar a dir que tota diversitat és una riquesa. I aquí acabaria l'esforç per a assolir la unitat dels cristians.

6) Més d'una tercera part dels delegats a Canberra procedien del Tercer Món, especialment de l'Àfrica i l'Àsia, bressol de cultures mil·lenàries molt allunyades del món occidental. Una coreana, la doctora i professora de teologia Chung Hyung-Kyung, provocà un escàndol a l'Assemblea quan invocà els esperits de les persones que han estat martiritzades i assassinades a través de la història i relacionà aquests «Han-esperits» amb l'Esperit Sant. «Per a nosaltres, afirmà, aquests esperits són icones o imatges de l'Esperit Sant, que d'aquesta manera s'ha fet tangible entre nosaltres.» Tots els ortodoxos i molts representants d'Esglésies del nord d'Europa reaccionaren molt durament. L'arquebisbe Kirill de Smolensk, cap de relacions exteriors de l'Església Ortodoxa Russa, acusà públicament la Sra. Chung de sincretisme i paganisme. El tema agafà tanta força que es dedicà una plenària extra al debat sobre *la inculcuració de l'evangeli a les diverses cultures del món*, sense gaires resultats, si s'ha de dir la veritat. El diàleg entre fe i cultures és un dels que es preveu que seran de gran importància en el futur del moviment ecumènic. ¿Fins a quin punt, amb quins criteris, com i amb quins límits la fe s'ha d'inculcurar? Heus ací un tema de gran interès.

7) El tema i problema del sincretisme s'aplica igualment a un altre camp molt proper a l'anterior: el *diàleg amb les religions no cristianes, especialment amb l'Islam*. Des de fa temps el Consell promou un programa de diàleg en aquest sentit, però s'intueix que en el proper futur haurà de ser potenciat i desplegar-se en la majoria dels programes. Els ortodoxos

xos, en una declaració al final de l'Assemblea, afirmaren que el diàleg s'ha de fer «sobre la base de criteris teològics que defineixin els límits de la diversitat. La fe bíblica en Déu és quelcom que no pot canviar-se. I la definició d'aquests criteris és una qüestió d'estudi teològic que hauria de constituir la primera preocupació del CME en vistes al seu desig d'ampliació dels seus objectius». Les coses van en aquesta línia.

8) En l'Assemblea de Canberra es va veure clarament que al Consell Ecumènic actual *li falta nervi teològic*. N'hi ha prou amb uns exemples. Les presentacions dels temes, fins i tot dels més doctrinals, foren fetes de manera, en general, molt poc profunda. En els grups de treball mancaren estudis bíblics i teològics. La Comissió de Fe i Constitució passà gairebé desapercebuda, cosa que confirma la sospita que cada vegada més perd pes específic en el conjunt del CME. En el darrer decenni es nota també una tendència a una certa superficialitat teològica. En aquest cas un sol exemple bastarà: per tal de fomentar l'ecologia, alguns negaren simplícticament l'antropocentrisme, es posà molt a segon terme la transcendència de Déu i es tendí a posar un gran èmfasi en els «drets» dels animals i de la natura. Al moviment ecumènic i al Consell Mundial manquen grans figures teològiques de prestigi i pes, com n'hi havia fins no fa gaires anys.

9) Una altra característica d'aquesta Assemblea es troba en els *moments de tensió* que es visqueren. En tota trobada ecumènica hi ha tensions, a voltes enfrontaments. Però a Canberra les tensions foren peculiars. Un primer motiu fou la Guerra del golf. Durant les dues setmanes planà el fantasma d'Iraq i dels Estats Units. Es tingueren dues sessions públiques de discussió abans d'arribar a debatre un llarg text. En el darrer dia de l'Assemblea es dedicaren cinc hores a llargues i confuses discussions. Una tensa segona discussió tingué lloc per a l'elecció del Consell de Presidència i del Comitè Central; l'equilibri de poder entre confessions i continents obligà a ampliar el nombre de presidents de set a vuit (inclou un jove de menys de 30 anys). Com ja hem indicat més amunt, els ortodoxos quedaren molt descontents de l'Assemblea; fins i tot al final del seu document es pregunten: «Ha arribat el moment que les Esglésies ortodoxes i altres Esglésies membres revisin les seves relacions amb el Consell Mundial d'Esglésies?» Probablement no passarà res d'irreparable, però el problema hi és. Finalment, s'ha de fer esment dels nous motius de divisió, especialment d'un que creà tensions a Canberra: es tracta del problema que ha sorgit entre els catòlics ucraïnesos de ritus oriental i els ortodoxos. Stalin obligà aquests catòlics a fer-se ortodoxos i, ara, aquests volen refer el camí; però els fets van acompanyats d'una colla d'acusacions mútues sobre apropiacions indegudes de béns i d'esglésies que estan enfosquant i aturant el diàleg oficial entre l'Ortodòxia i el Catolicisme.

10. El darrer aspecte a comentar és la *relació entre l'Església Catòlica i el CME*. Com és sabut a bastament, l'Església catòlica no forma part del Consell, però col·labora de moltes maneres i fins i tot forma part d'una trentena de Consells regionals d'Esglésies. L'organisme que modera i supervisa les relacions mútues és el Grup Mixt de Treball, creat fa vint-i-cinc anys. L'Assemblea aprovà el sisè informe que se li presentà, en el qual s'exposa un extens programa de col·laboració per als propers anys. S'ha de reconèixer que hi ha bones raons per a no ser membre de ple dret del Consell; per exemple, l'estructura mundial de l'Església catòlica, que fàcilment podria desequilibrar el Consell; el perill d'un doble magisteri, entre altres. Malgrat tot, també és cert que el seu pes en les Assemblees és gairebé inexistent i que és allà on es prenen les decisions. Caldria pensar seriosament si no pot ser perillós per al moviment ecumènic deixar sols, i cada vegada més aïllats, els representants de les Esglésies ortodoxes i altres Esglésies històriques.

No penso pas que el balanç de la Setena Assemblea sigui negatiu, ni que el Consell Ecumènic estigui en decadència. Les deu observacions crítiques que he fet són deu desafiaments, deu problemes que no s'han de defugir. La veritat ha de prevaler sempre per da-

mund de l'estimació, a fi que aquesta sigui real. La veritat no ha de fer, mai por, perquè és a partir d'aquesta que és possible millorar.

Antoni MATABOSCH
Aragó, 326-328
08009 BARCELONA